

Bij de dertigste verjaardag van het Kinderrechtenverdrag vraagt kinderrechtencommissaris Caroline Vrijens speciaal aandacht voor het recht op inspraak. "Ik wil de stem van kinderen en jongeren luider laten klinken in onderwijs, welzijn, jeugdwerk en gezondheidszorg", zegt de nieuwe kinderrechtencommissaris, die op 20 november haar jaarverslag in het Vlaams Parlement heeft voorgesteld. "Dat kan alleen door goed naar hen te luisteren. Volwassenen moeten kinderen en jongeren meer betrekken bij beslissingen die hen aanbelangen. Als het over hun leven gaat, willen ze mee de touwtjes in handen nemen. Dat recht hebben kinderen en jongeren. Daarom moeten we hen ernstig nemen en écht naar hen luisteren, want hun kijk en beleving opent soms andere wegen om tot oplossingen te komen."

Caroline Vrijens is sinds augustus van dit jaar kinderrechtencommissaris. Daarmee volgt ze Bruno Vanobbergen op, die deze functie gedurende tien jaar bekleed heeft. Als rode draad door dit kinderrechtencijfer brengen we telkens een quote van Caroline bij de verschillende rechten die we belichten.

Laat kinderen zelf bepalen wat en waarmee ze spelen

Amke Bailleul is speelconsulente bij Speelmakers. Ze wil de wereld voor kinderen speelser maken. "Ouders en begeleiders moeten vooral niet te veel willen sturen of te snel 'pas op' roepen", vindt Amke. "Dan komt het wel goed, want kinderen spelen van nature." DOOR AN CANDAELE

"Spelen is voor kinderen als eten en slapen. Essentieel dus én ze doen het vanzelf, altijd en overal. Je hoeft het hen niet te leren", zegt Amke. Spelletjes georganiseerd door volwassenen mogen dan leuk zijn, ze vallen voor Amke niet onder écht spelen. "Omdat het doel en de spelregels vastliggen", zegt ze. "Bij echt spel kiest het kind zelf zijn doel en dat verandert gaandeweg tijdens het spelen. Een doos is bijvoorbeeld in eerste instantie een leuke plek om zich te verstoppen en wordt dan een huis. Het huis wordt op het gazon gezet, dat is de tuin. Een vriendinnetje haalt tekeningen van dieren uit het memoryspel voor in de tuin, ze gaan

mama een schaal vragen die als vijver dienst moet doen, plukken bloemen die waterlelies voorstellen enzovoort. Dat was niet het plan van bij het begin, de ideeën groeien tijdens het spelen. Echt spelen leidt vaak tot grote betrokkenheid, kinderen gaan helemaal op in hun bezigheden."

Oningevulde tijd

Kinderen komen in veel contexten waar volwassenen het doel en de structuur bepalen. Op school, maar ook naschools. "Niets mis met muziekschool, ballet of voetbal als een kind dat graag doet, maar we moeten opletten dat er nog voldoende tijd overblijft voor het ongestuurde spelen", zegt Amke. "Thuis, in de kinderopvang, de speelpleinwerking enzovoort. Soms vragen mensen me spelideeën om samen met kinderen te doen. Maar kinderen ondersteunen om te spelen is meer dan dat: voorzie een uitnodigende ruimte en materiaal waar ze zelf betekenis aan kunnen geven. Zorg daarnaast voor voldoende oningevulde

Caroline Vrijens @ Koen Broos

"Spel en ontspanning zijn even belangrijk voor kinderen als eten en drinken. Ze beleven er veel plezier aan én hun zelfvertrouwen groeit. Een kind moet vooral eigenaar zijn van zijn spel en alles wat daarbij hoort, zoals creativiteit en verbeelding. Het recht op vrije tijd is wel ruimer dan spelen alleen. Het gaat ook over een 'georganiseerd' aanbod dat voor alle kinderen betaalbaar en toegankelijk moet zijn. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat sommige kinderen helaas niet de kans hebben om in een voetbalploeg te spelen of lid te worden van een zwemclub." - Caroline Vrijens

EXPERIMENTEREN Even niet reageren en laten begaan? © wildebras.org

tijd. Als ouder of begeleider moet je de activiteit niet in gang zetten of 'trekken', maar kan je soms wel met kleine zetjes hun creativiteit aanmoedigen. Ik heb gisteren met mijn dochter papieren frietjes gegeten aan de salontafel. Het was haar idee, ik heb wel geel papier opgediept toen ze frietjes wilde knippen. Laat het kind het voor-touw nemen."

Vervelen mag

Wat als een kind niets kan verzinnen en zich verveelt? "Weersta de verleiding om het dan maar zelf in te vullen", zegt Amke. "Verveling is vaak een overgangsfase om tot nieuwe ideeën te komen. Als je meteen gaat helpen, ontnem je hen die kans. Zorg dat er genoeg variatie is in de omgeving voor de verschillende vormen van spelen - knutselen, fantasiespelletjes, beweging enz.- en laat hen die ook gebruiken. Mag het kind buiten spelen, ook als het er wat

modderig ligt? Mogen er vriendjes komen spelen? Mag het kind een echte hamer gebruiken uit je gereedschapskist of de paardjes uit je schaakbord? Dan worden de spelmogelijkheden eindeloos en je hebt geen berg speelgoed nodig." Speelconsulenten en andere supporters van spelende kinderen juichen ook het groeiende aantal groene speelplaatsen toe. "Niveauverschillen, hoekjes, bomen, een hut van wilgentakken... bieden zoveel meer speelkansen dan grijze betonnen tegels", zegt Amke. "Onderzoek wijst uit dat kinderen die op een groene speelplaats spelen zich beter kunnen concentreren in de klas, meer spelen over de leeftijden heen, gevarieerder spel ontwikkelen, minder pesten, meer met jongens en meisjes samenspelen enzovoort. Gras en struiken zijn vaak goedkoper dan betegelen, geen reden dus om het niet te doen."

Gezond verstand

Bij een speelvriendelijke omgeving hoort voor Amke ook ruimte voor risicovol spelen (zie kaderstukje). "Vertrouw op wat kinderen kunnen. We hebben het uiteraard niet over een mes geven aan een baby, maar kleuters kunnen nadenken en schatten ook de gevaren in. Sommige vijfjarigen zijn motorisch sterk en kunnen een klimrek wel aan. Hou hen in de gaten, maar hou ze niet tegen. Veel jonge kinderen kan je je grote schaar toevertrouwen om te knippen of met een echt keukenmes laten helpen bij het groenten snijden. Je kan uitleggen: 'je houdt het mes het best zo om je niet te kwetsen' of 'heb je gezien dat het hoog is?' Maar roep niet meteen verschrikt 'pas op' of 'neen dat mag niet'. Eigenlijk komt het neer op gezond verstand. Veiligheid is belangrijk, maar we moeten kinderen niet behandelen als kasplantjes. Gelukkig zijn er bij ons geen Amerikaanse

toestanden waar kinderen tegen elk risico worden beschermd om schadeclaims te vermijden. Dan mogen ze alleen nog spelen op kunstgras of matten, met plastic speelgoed, en is alle uitdaging weg.”

Jeugdwerk is de plek bij uitstek waar avontuurlijk spelen nog kan. “Laat ons vertrouwen hebben in jonge mensen die kinderen uitdaging en avontuur geven én verantwoordelijkheid nemen”, zegt Amke. “En laat ons als volwassenen het speelse zelf niet verleren. Want zoals een wijsheid luidt: je stopt niet met spelen omdat je oud bent, je wordt oud omdat je stopt met spelen.”

MEER INFO www.pimpjespeelplaats.be
Tips voor speelplezier de dag door op
www.speelmakers.be/speeltips

AVONTUURLIJK Roep niet te snel ‘neen’ of ‘pas op’. © Bert Breugelmans

Risicovol spelen is zoveel leuker

Begeleiders in de kinderopvang proberen vaak risico's zoveel mogelijk uit te sluiten. Het gebeurt met de beste bedoelingen, maar je perkt er de speelkansen van kinderen wel mee in, zeggen onderzoekers van de Arteveldehogeschool. Hun raad na een onderzoek in crèches: laat kinderen wat wilder spelen. Laat hen zelf risico's inschatten en kom niet te snel tussen. Met een fietsje van een helling of averechts de glijbaan af terwijl ze daar eigenlijk nog te klein voor zijn? Bedwing je neiging om hen meteen uit die situatie weg te halen. Bezig zijn op of net over de grens van wat ze eigenlijk al kunnen, maakt het spel veel uitdagender en dus plezieriger. Dat is al een meerwaarde op zich, maar daarbovenop leren ze ook nieuwe vaardigheden. Ze zijn trots dat ze iets kunnen en dat ze zelf risico's overwinnen, wat goed is voor hun zelfvertrouwen. Ze gaan er motorisch op vooruit, leren risico's beter inschatten, leren omgaan met iets wat niet lukt en ontdekken hoe ze het door een andere aanpak misschien toch kunnen, zijn gemotiveerd om te blijven proberen en door te zetten enzovoort. Is veiligheid dan van geen tel? Toch wel zeggen de onderzoekers. Maar streef niet naar zo veilig mogelijk, wel naar zo veilig als nodig. Met aanvaardbare risico's dus. Want anders neem je het avontuurlijke en veel leuke speelkansen weg. Ook Kind & Gezin schaart zich achter die visie. Volgend jaar gaan zij hun documenten rond veiligheid grondig screenen en herwerken, kijkend door de bril van risicovol spelen.

MEER INFO op www.arteveldehogeschool.be/risicovolspelelen. Je kan er ook praktische handvatten downloaden. In een volgende fase willen de onderzoekers ook handvatten ontwikkelen voor risicovol spelen bij kinderen van 3 tot 6 jaar.

Goe Gespeeld!

© Koen Broos

Op 20 november startte de campagne ‘Hé het is oké!’, een initiatief van Goe Gespeeld!. Deze campagne is een samenwerking tussen verschillende organisaties, waaronder de Vlaamse dienst speelpleinwerk en de Gezinsbond. De partners van Goe Gespeeld! willen aan iedereen duidelijk maken dat ravotten en risico's nemen bij het spel horen. Niet alleen op het speelplein of in de jeugdbeweging, maar ook op school, in de opvang, de sportvereniging of thuis. ‘Hé het is oké om mijn handje los te laten’ is de slogan van de Gezinsbond. Ouders die hun kinderen laten experimenteren in het spel, helpen hun kroost groeien in zelfstandigheid.

MEER INFO www.speelplein.net/goegespeeld